

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης

Τζέση Βουμβάκη
Deputy Chief Economist
(+30210) 334 1549
e-mail: fvoumv@nbg.gr

Αθανασία Κουτούζου
Head of Entrepreneurship & Business Analysis
(+30210) 334 1528
e-mail: koutouzou.ath@nbg.gr

Γεώργιος Σακκάς
(+30210) 334 1547
e-mail: sakkas.georgios@nbg.gr

Νίκη Κωνσταντοπούλου
(+30210) 334 1646
e-mail: konstantopoulou.niki@nbg.gr

Ιωάννης Κρόμπας
(+30210) 334 1207
e-mail: krompas.ioannis@nbg.gr

Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις:
Έρευνα Συγκυρίας

Ειδικό θέμα: Καινοτομία

Ιανουάριος 2020

Σύνοψη

- Η καινοτομία αποτελεί βασικό συστατικό για την ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας και την απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Η Ελλάδα υστερεί σημαντικά τόσο σε επίπεδο δαπανών έρευνας και ανάπτυξης, όσο και σε θεσμικούς παράγοντες που προάγουν τη καινοτομία. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Δείκτη Καινοτομίας που κατασκεύασε η Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας, η Ελλάδα κατατάσσεται 34η μεταξύ 44 κρατών, υστερώντας σημαντικά του ευρωπαϊκού μέσου όρου τόσο σε εισροές (δηλαδή σε επίπεδο θεσμών, ανθρώπινου δυναμικού, υποδομών, χρηματοδότησης και ανάπτυξης αγοράς) όσο και σε εκροές (δηλαδή καινοτομικά αποτελέσματα σε επίπεδο ακαδημαϊκό, επιχειρηματικό, οικονομικό αλλά και ψηφιακό).
- Εξετάζοντας την καινοτομική δραστηριότητα στην ελληνική βιομηχανία, τον κλάδο με το μεγαλύτερο ποσοστό του συνόλου των καινοτόμων επιχειρήσεων στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη (62% και 64% αντίστοιχα), παρατηρούμε πως παρά το αντίξοο καινοτομικό περιβάλλον, το 43% των ΜμΕ του κλάδου έχει καινοτομική δραστηριότητα (50% για την ΕΕ). Οι επιχειρήσεις αυτές κατάφεραν σημαντική αύξηση πωλήσεων την προηγούμενη 5ετία (+11,2%), επεδίωξαν δυναμικότερη ανάπτυξη και είχαν θετικότερες προοπτικές απασχόλησης σε σχέση με τις μη-καινοτόμες ΜμΕ.
- Οι καινοτόμες ΜμΕ διαχωρίζονται σε Ηγέτες (επιχειρήσεις που παράγουν οι ίδιες καινοτομία) και σε Μιμητές (που υιοθετούν καινοτομίες):
 - ✓ Οι Ηγέτες αποτελούν το 5% των ΜμΕ στην ελληνική βιομηχανία (6,4% στην ΕΕ), και στοχεύουν στην ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων, δομών E&A και συνεργιών με την ακαδημαϊκή κοινότητα – κερδίζοντας έτσι πλεονέκτημα κερδοφορίας και πρόσβασης στις διεθνείς αγορές.
 - ✓ Οι Μιμητές αποτελούν το 38% των ΜμΕ στην ελληνική βιομηχανία (44% στην ΕΕ), και καινοτομούν για να διατηρήσουν τη θέση τους στην αγορά κυρίως μέσω υιοθέτησης τεχνολογιών από το εξωτερικό.
- Με το 28% των μη καινοτόμων ΜμΕ (15% του συνόλου) να έχει ήδη εκπονήσει σχέδια καινοτομίας για την επόμενη 5ετία – ποσοστό ικανό να φέρει την Ελλάδα στον ευρωπαϊκό μ.ο., ζητούμενο είναι η στήριξη της δραστηριότητας αυτής μέσω της δημιουργίας ευνοϊκού περιβάλλοντος δράσης των επιχειρήσεων ώστε η καινοτομία να βελτιωθεί και σε όρους ποιότητας.
- Ποσοτικοποιώντας τα οφέλη από μία τέτοια μεταρρυθμιστική προσπάθεια, εκτιμάται ότι εάν οι μελλοντικά καινοτόμες ΜμΕ υλοποιήσουν τα σχέδια τους, το όφελος για την οικονομική δραστηριότητα του κλάδου θα είναι €0,7 δις. σε βάθος 5ετίας. Ωστόσο, εάν τα σχέδια αυτά συνοδευτούν από βελτίωση του περιβάλλοντος καινοτομίας, τα επιπλέον οφέλη μπορεί να προσεγγίσουν τα €4 δις σε ορίζοντα πενταετίας, δημιουργώντας παράλληλα σημαντικές συνέργειες μεταξύ Ηγετών και Μιμητών και βελτιώνοντας έτσι την παραγωγικότητα του συνόλου των καινοτόμων επιχειρήσεων.
- Η βελτίωση των επιδόσεων καινοτομίας δύναται επιπλέον να προσελκύσει υψηλής προστιθέμενης αξίας επενδύσεις, ενισχύοντας ακόμα περισσότερο το θετικό αποτύπωμα της καινοτομίας στην οικονομία αλλά και την θέση της ελληνικής επιχειρηματικότητας στην παγκόσμια αλυσίδα αξίας.

□ Καινοτομία

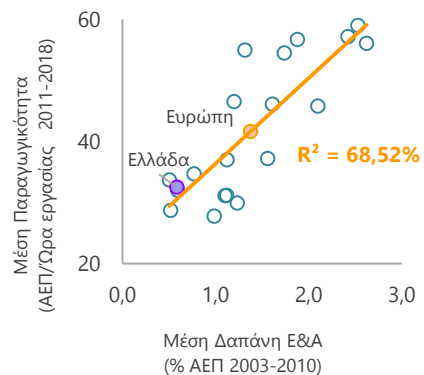
- **Περιβάλλον καινοτομίας στην Ελλάδα**
- Η βιομηχανική καινοτομία την προηγούμενη 5ετία
- Μελλοντικές τάσεις και προοπτικές

□ Παράρτημα

- Μεθοδολογία εκτίμησης σεναρίων
- Χαρτογράφηση του τομέα των ΜμΕ στην Ελλάδα
- Περιγραφή δείγματος
- Κατασκευή δείκτη εμπιστοσύνης
- Ταυτότητα της δειγματοληπτικής έρευνας

Η καινοτομία ως πηγή ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος

Δαπάνες E&A & Παραγωγικότητα εργασίας
(ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας, ποσοστό ΑΕΠ)

Σημ.: -
Πηγή: Eurostat, Εκτιμήσεις Εθνικής Τράπεζας

Ο υψηλός ανταγωνισμός λόγω του παγκοσμιοποιημένου οικονομικού περιβάλλοντος και η ταχύτητα των τεχνολογικών εξελίξεων, αναδεικνύουν την Έρευνα & Ανάπτυξη (E&A) ως βασική πηγή διαφοροποίησης των επιχειρήσεων και απόκτησης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.

Η Ελλάδα υστερεί διαχρονικά σε επίπεδο επενδύσεων E&A τόσο έναντι της συνολικής παγκόσμιας δαπάνης όσο και της αντίστοιχης στην ΕΕ (1,12% του ΑΕΠ έναντι 2,23% και 2,03% του ΑΕΠ αντίστοιχα). Αξιοσημείωτο είναι ότι ο ιδιωτικός τομέας παρουσιάζει την μεγαλύτερη υστέρηση έναντι του μέσου όρου της ΕΕ, καθώς οι δαπάνες E&A του αντιπροσωπεύουν μόλις τα 0,55% του ΑΕΠ (έναντι 1,28% κ.μ.ο. στην ΕΕ), ενώ η αντίστοιχη υστέρηση για τις δημόσιες δαπάνες είναι μόλις 0,18 ποσοστιαίας μονάδας (0,57% έναντι 0,75%).

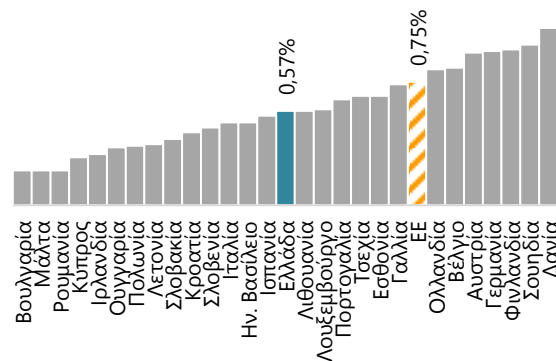
Επιπλέον, τα πρόσφατα στοιχεία έρευνας του IOBE δείχνουν ότι παρά την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας ευκαιρίας, το μοντέλο ανάπτυξης των νέων επιχειρήσεων παρουσιάζει προβλήματα καθώς χαρακτηρίζεται από χαμηλή καινοτομία και χρήση καθιερωμένων τεχνολογιών.

Συνολικές δαπάνες E&A
(ποσοστό ΑΕΠ)

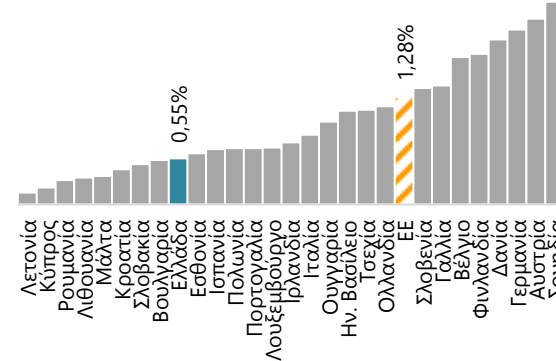
Σημ.: -
Πηγές: Eurostat, World bank

Δημόσιες δαπάνες E&A
(ποσοστό ΑΕΠ)

Σημ.: -
Πηγή: Eurostat

Ιδιωτικές δαπάνες E&A
(ποσοστό ΑΕΠ)

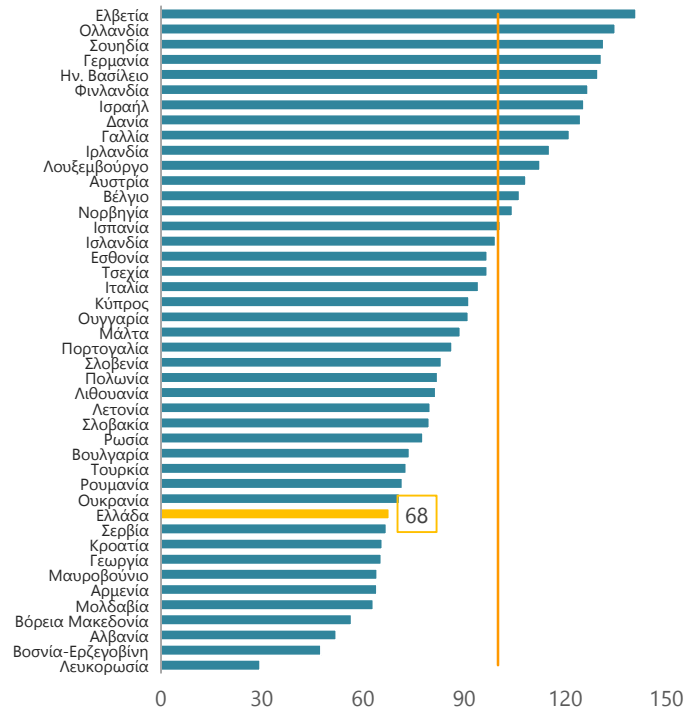

Σημ.: -
Πηγή: Eurostat

Σημαντική υστέρηση παρουσιάζει η Ελλάδα στην παραγωγή καινοτομίας

Δείκτης περιβάλλοντος καινοτομίας ΕΤΕ ανά χώρα

(δείκτης ΕΕ=100)

Δείκτης περιβάλλοντος καινοτομίας ΕΤΕ

(δείκτης 0 έως 100)

Αποτελεσματικότητα:

■ Ελλάδα ■ Βαλκάνια

Πηγές: GII, GCI, Doing business, Εκτιμήσεις Εθνικής Τράπεζας

Στοχεύοντας στην κατανόηση και αποτύπωση των συνθηκών παραγωγής καινοτομίας στις ευρωπαϊκές χώρες, η Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας προχώρησε στην κατασκευή ενός **Δείκτη Καινοτομίας** που λαμβάνει υπόψιν τις βασικές παραμέτρους που προσδιορίζουν τις **Εισροές Καινοτομίας*** (δηλαδή, τους παράγοντες που διαμορφώνουν το περιβάλλον ανάπτυξης της καινοτομικής δραστηριότητας) και τις **Εκροές Καινοτομίας**** (δηλαδή, την ποσότητα και ποιότητα του παραγόμενου αποτελέσματος της καινοτομικής δραστηριότητας)***. Σημειώνεται ότι η ξεχωριστή εκτίμηση υπο-δείκτη Εισρών και υπο-δείκτη Εκρών επιτρέπει τον υπολογισμό της **Αποτελεσματικότητας της καινοτομικής προσπάθειας**.

Για την εκτίμηση της σχετικής θέσης της Ελλάδας, δημιουργήσαμε δύο benchmarks: τον μέσο όρο ΕΕ (τον οποίο θέσαμε ίσο με 100) και τον μέσο όρο Βαλκανίων. Σε αυτό το πλαίσιο, η **Ελλάδα** βαθμολογείται με 68 μονάδες (αποτυπώνοντας έτσι **υστέρηση της τάξης του 32%** έναντι του μέσου όρου ΕΕ) – επιτυγχάνοντας έτσι μια βαθμολογία που είναι πολύ κοντά στον βαλκανικό μέσο όρο. Συγκεκριμένα, ο υπο-δείκτης Εισρών καινοτομίας βρίσκεται στις 72 μονάδες – δηλαδή, παρουσιάζει υστέρηση έναντι ΕΕ της τάξης του 28%. Ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι αυτές οι – ούτως ή άλλως χαμηλές – εισροές **δεν αξιοποιούνται αποτελεσματικά**, με αποτέλεσμα ο υπο-δείκτης Εκρών καινοτομίας να βρίσκεται στις 63 μονάδες – δηλαδή, παρουσιάζει σημαντική υστέρηση έναντι ΕΕ της τάξης του 37%.

* Θεσμικό περιβάλλον, Ανθρώπινο κεφάλαιο, Υποδομές, Χρηματοδότηση και Ποιότητα αγοράς

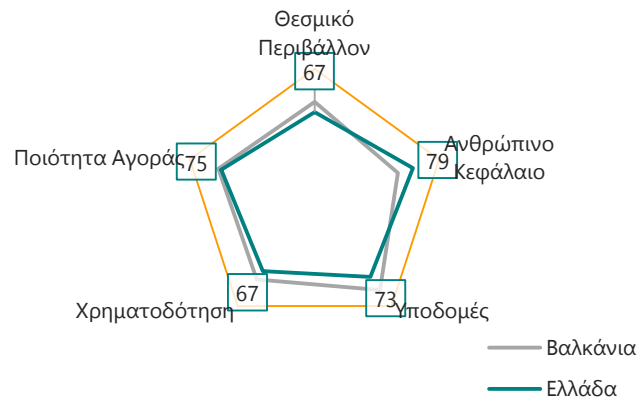
** Επιχειρηματικό αποτέλεσμα, Ακαδημαϊκό αποτέλεσμα, Ψηφιακή διείσδυση, Οικονομική συνεισφορά

*** Η επιλογή των επιμέρους μεταβλητών έγινε με κριτήριο την ύπαρξη σχέσης υψηλής στατιστικής σημαντικότητας με μακροοικονομικές μεταβλητές. Το σύνολο των επιλεγμένων μεταβλητών (μαζί με τις σχετικές σταθμίσεις τους) παρουσιάζεται αναλυτικά στο Παράρτημα.

Όσον αφορά την πλευρά εισροών στην καινοτομία, σημαντική υστέρηση παρατηρείται στο θεσμικό περιβάλλον, στις υποδομές και στις πηγές χρηματοδότησης

Υποδείκτης εισροών

(δείκτης ΕΕ=100)

Εστιάζοντας στην πλευρά των εισροών καινοτομίας, μία πρώτη ματιά αποκαλύπτει ότι η Ελλάδα **υστερεί σε όλες τις παραμέτρους έναντι της ΕΕ** (από 20% ως 45%), και επιπλέον υστερεί σχεδόν σε όλες τις παραμέτρους έναντι του βαλκανικού μέσου όρου.

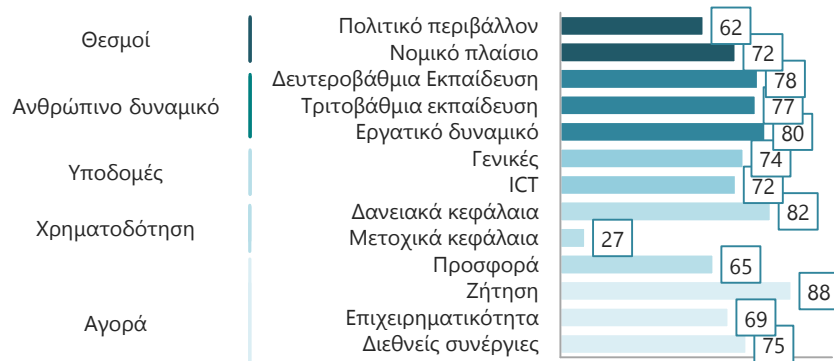
Εμβαθύνοντας περισσότερο παρατηρούμε ότι ως **συγκριτικό πλεονέκτημα της Ελλάδας ξεχωρίζει το Ανθρώπινο κεφάλαιο**, το οποίο βαθμολογείται με 79 μονάδες – επίπεδο σημαντικά υψηλότερο από τις 67 μονάδες του βαλκανικού μέσου όρου.

Από την άλλη πλευρά, **τα αδύναμα σημεία της Ελλάδας φαίνεται να είναι το Θεσμικό περιβάλλον** (τόσο σε πολιτική όσο και σε νομική διάσταση) **και οι Πηγές χρηματοδότησης** (κυρίως λόγω ρηχής χρηματιστηριακής αγοράς και χαμηλής διαθεσιμότητας VC).

Επιπλέον, οι τομείς των Υποδομών (ψηφιακών και μη) και του Περιβάλλοντος αγοράς παρουσιάζουν επίσης υστερήσεις έναντι του ευρωπαϊκού αλλά και του βαλκανικού μέσου όρου.

Συστατικά υποδείκτη εισροών

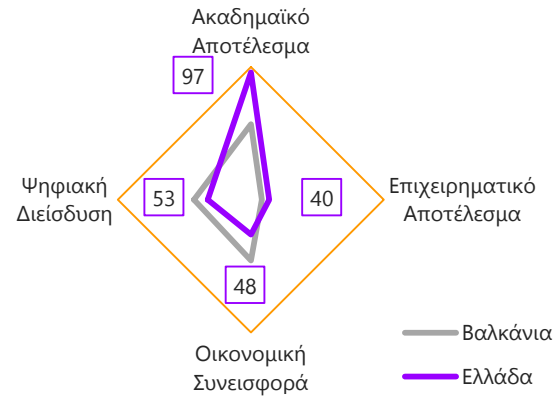
(δείκτης ΕΕ=100)

Όσον αφορά την πλευρά εκροών από την καινοτομία, θετικά ξεχωρίζει μόνο ο ακαδημαϊκός τομέας

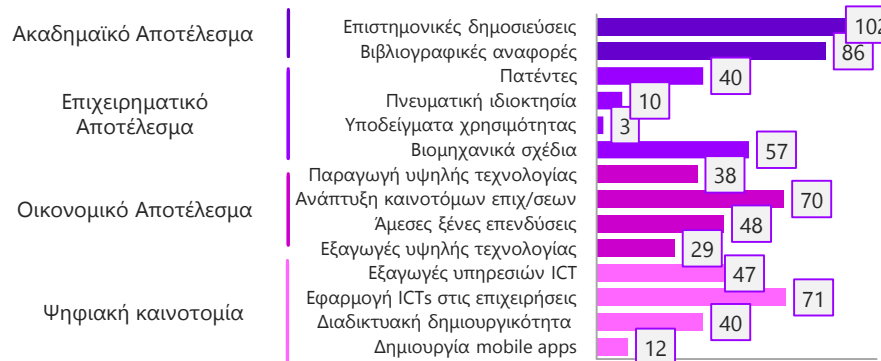
Υποδείκτης εκροών

(δείκτης ΕΕ=100)

Συστατικά υποδείκτη εκροών

(δείκτης ΕΕ=100)

Εμβαθύνοντας στην πλευρά των εκροών καινοτομίας, παρατηρούμε έναν έντονα **διττό χαρακτήρα** στην κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα.

Από τη μια πλευρά, η **ακαδημαϊκή καινοτομία βρίσκεται σε επίπεδα κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο όρο** – δημιουργώντας έτσι εμφανές θετικό πλεονέκτημα στην Ελλάδα της τάξης του 40% έναντι του βαλκανικού μέσου όρου.

Από την άλλη πλευρά, όλες **οι εφαρμοσμένες πτυχές της καινοτομίας εμφανίζουν έντονη υστέρηση** έναντι του μέσου όρου ΕΕ (της τάξης του 55%) ενώ παράλληλα μειονεκτούν και έναντι του βαλκανικού μέσου όρου. Το φαινόμενο αυτό εγείρει έντονες ανησυχίες και λόγω της έντασής του αλλά και λόγω της ευρύτητάς του, καθώς καλύπτει πεδία που ξεκινούν από θέματα ψηφιακής ωριμότητας μέχρι ζητήματα τεχνολογίας παραγωγής και αξιοποίησης πατεντών.

□ Καινοτομία

- Περιβάλλον καινοτομίας στην Ελλάδα
- **Η βιομηχανική καινοτομία την προηγούμενη 5ετία**
- Μελλοντικές τάσεις και προοπτικές

□ Παράρτημα

- Μεθοδολογία εκτίμησης σεναρίων
- Χαρτογράφηση του τομέα των ΜμΕ στην Ελλάδα
- Περιγραφή δείγματος
- Κατασκευή δείκτη εμπιστοσύνης
- Ταυτότητα της δειγματοληπτικής έρευνας

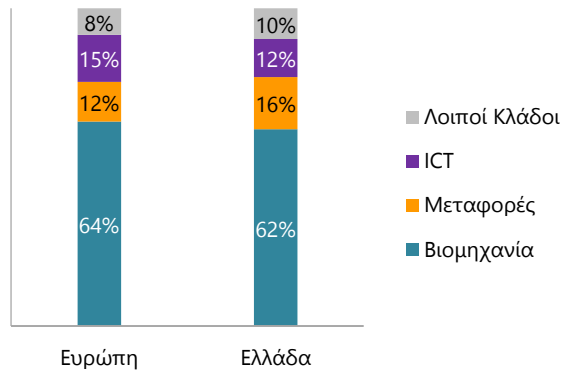
Οι βιομηχανικές ΜμΕ μπορούν να γίνουν η αιχμή του δόρατος για την κάλυψη του κενού καινοτομίας...

Καθώς η βιομηχανία είναι ο κλάδος με την πολυπληθέστερη συμμετοχή στην καινοτομία – περισσότερο από το 60% των καινοτόμων επιχειρήσεων στην Ευρώπη και στην Ελλάδα – η διερεύνηση της καινοτομικής του δραστηριότητας παρουσιάζει αυξημένο ενδιαφέρον. Επιπλέον εξαιτίας της μεγάλης σημασίας των ΜμΕ στην ελληνική βιομηχανία (1/2 των πωλήσεων έναντι περίπου 35% στην ΕΕ), η Διεύθυνση Οικονομική Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας εστιάζει στο τμήμα αυτό του ελληνικού επιχειρείν μέσω έρευνας πεδίου που διενεργήθηκε σε 460 επιχειρήσεις, με στόχο να διερευνηθούν οι **ενέργειες και οι προοπτικές ανάπτυξη της καινοτομίας στον κλάδο**.

Καθώς η χώρα υστερεί σημαντικά έναντι του μ.ο. της ΕΕ σε αριθμό καινοτόμων επιχειρήσεων (με μόλις το 43% των ΜμΕ να είναι καινοτόμες έναντι 50% στην ΕΕ), η υποστήριξη των μελλοντικών καινοτομικών προσπαθειών των ΜμΕ θα μπορούσε να συμβάλει αποφασιστικά στην **κάλυψη του κενού καινοτομίας** και συνεπακόλουθα στην αναστροφή του brain drain. Ειδικότερα, η ποιοτική καινοτομική δραστηριότητα των ΜμΕ μπορεί να ενισχύσει την αποδοτικότητα τους, να οδηγήσει στην παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας και να τους εξασφαλίσει σταθερή παρουσία στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας.

Μερίδιο στις καινοτόμες επιχειρήσεις

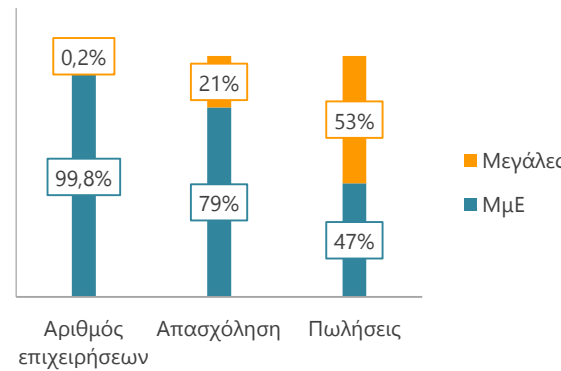
(% τομέα για το έτος 2016)

Σημ.: -
Πηγή: Eurostat

Μερίδιο ΜμΕ στο σύνολο βιομηχανίας

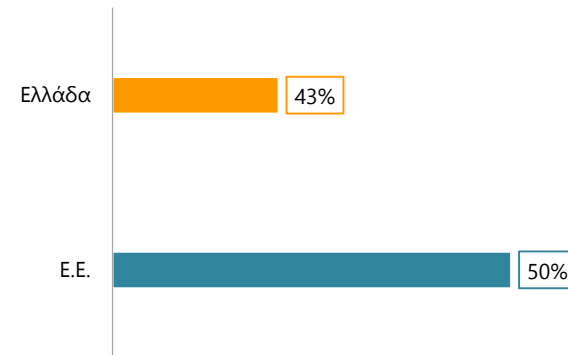
(% τομέα)

Σημ.: -
Πηγή: Ελ.Στατ.

Καινοτόμες ΜμΕ βιομηχανίας

(% τομέα)

Σημ.: -
Πηγή: European Commission

... όπως αποδεικνύεται από τα θετικά αποτελέσματα που επιτυγχάνουν οι ΜμΕ που ήδη καινοτομούν

10

Εξετάζοντας τις επιδόσεις των βιομηχανικών ΜμΕ που κατά την προηγούμενη 5ετία υλοποίησαν δράσεις καινοτομίας, η διαφορά συγκριτικά με τις μη καινοτόμες ΜμΕ είναι εμφανής τόσο όσον αφορά τις τρέχουσες επιδόσεις τους όσο και τις μελλοντικές προοπτικές.

Ειδικότερα, οι καινοτόμες ΜμΕ πέτυχαν **σημαντική αύξηση πωλήσεων** κατά την προηγούμενη πενταετία (11,2%) – υπερτερώντας συντριπτικά έναντι των μη καινοτόμων ΜμΕ του τομέα (οι οποίες έμειναν κατά μέσο όρο στάσιμες σε όρους πωλήσεων).

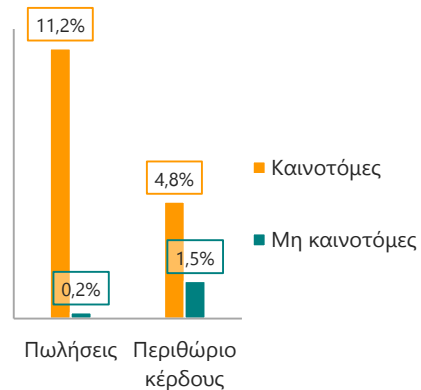
Η θετική πορεία των πωλήσεων συμβάλει στην **ενισχυμένη αισιοδοξία** των καινοτόμων ΜμΕ, όπως αυτή αποτυπώνεται:

- ✓ στο δείκτη εμπιστοσύνης (35 μονάδες για τις καινοτόμες, έναντι 19 μονάδων για τις μη καινοτόμες),
- ✓ στη δυναμικότερη στρατηγική στο μέλλον (με το 69% των καινοτόμων να δηλώνει ότι η περαιτέρω ανάπτυξη είναι ο στρατηγικός στόχος της εταιρείας, έναντι μόλις 49% για τις μη καινοτόμες), και
- ✓ στη σημαντική βελτίωση των προοπτικών απασχόλησης (με το 36% των καινοτόμων να εκτιμά αύξηση της απασχόλησης έναντι μόλις 25% για τις μη καινοτόμες).

Τα παραπάνω αποτελούν επιβράβευση των ΜμΕ αυτών για την **επιμονή τους στην υλοποίηση της καινοτομικής τους στρατηγικής**, παρά τις αντικειμενικές δυσκολίες που ανέκυψαν λόγω της οικονομικής κρίσης, με το ½ μάλιστα αυτών να προβαίνει σε ενίσχυση της προσπάθειας αυτής.

Διαφοροποίηση επιδόσεων

(μεταβολή σε %)

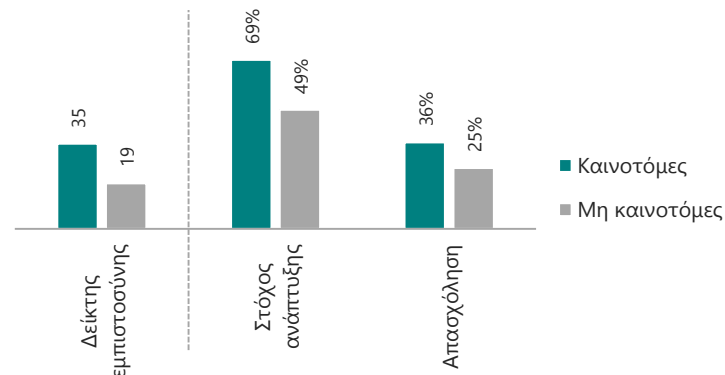

Σημ.: -

Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

Δείκτης εμπιστοσύνης & μελλοντικοί στόχοι

(δείκτης -100 έως 100 & ποσοστό τομέα)

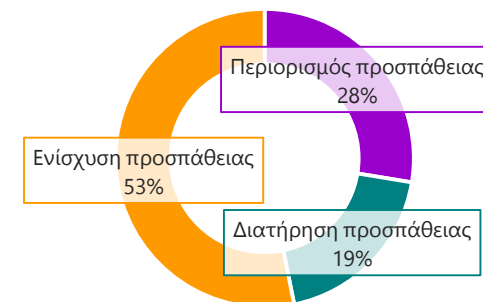

Σημ.: -

Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

Κίνητρο καινοτομίας

(% τομέα)

Σημ.: -

Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

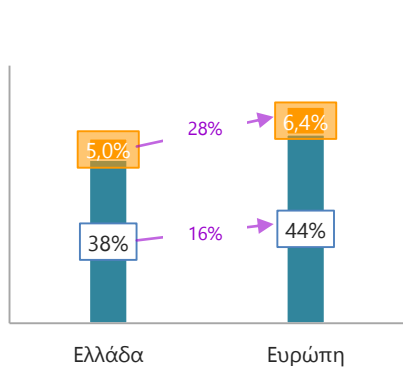
Η ποιότητα της καινοτομίας των ελληνικών ΜμΕ είναι χαμηλότερη του ευρωπαϊκού μέσου όρου

Έχοντας επιβεβαιώσει την πρακτική σημασία της καινοτομίας, εμβαθύνουμε περαιτέρω την ανάλυσή μας εστιάζοντας στην ποιοτική της διάσταση. Συγκεκριμένα, διαχωρίζουμε **δύο τύπους καινοτόμων επιχειρήσεων**: τους Ηγέτες (που παράγουν την καινοτομία) και τους Μιμητές (που υιοθετούν την καινοτομία).

Η παραπάνω διάκριση των ΜμΕ και η σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μ.ο. αναδεικνύει – επιπλέον της ποσοτικής – την **ποιοτική υστέρηση της καινοτομικής στρατηγικής των ελληνικών ΜμΕ**. Ειδικότερα μόλις το 5% αυτών κατηγοριοποιούνται ως Ηγέτες έναντι 6,4% στην Ευρώπη (απόκλιση 28%), με τα αντίστοιχα μεγέθη για τους Μιμητές να είναι 38% και 44% (απόκλιση 16%). Η ποιοτική αυτή υστέρηση στην καινοτομία των επιχειρήσεων αποτυπώνεται και στις χαμηλές επιδόσεις της χώρας αναφορικά με τον αριθμό των πατεντών που αυτές κατοχυρώνουν, με την επίδοση της Ελλάδας να είναι 36% χαμηλότερη από τον ευρωπαϊκό μ.ο..

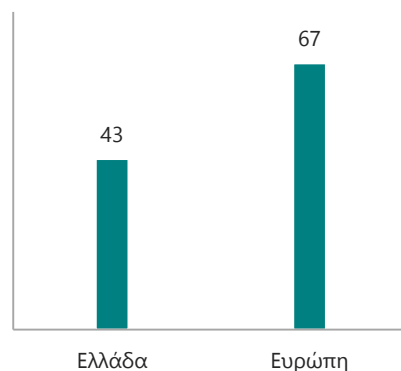
Υπό αυτή την προοπτική, είναι σημαντικό να διαγνώσουμε ποια **ιδιαίτερα χαρακτηριστικά διαχωρίζουν τους δύο τύπους καινοτόμων** – τους Ηγέτες από τους Μιμητές. Τα πρώτα δεδομένα δείχνουν ότι πρόκειται για ουσιαστικά παρόμοιες επιχειρήσεις – ίδιας ηλικίας και ίδιου μεγέθους (πριν μια πενταετία, τώρα προφανώς οι καινοτόμοι έχουν κερδίσει πλεονέκτημα μεγέθους).

Ποιότητα καινοτομίας
(% τομέα)

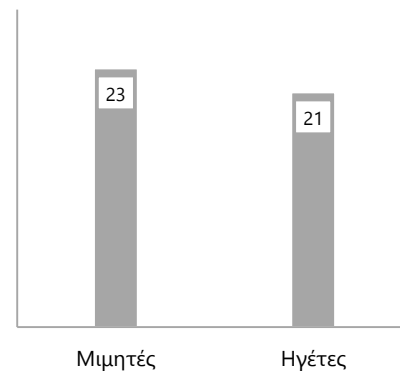
■ Μιμητές ■ Ηγέτες **Σημ.:** -
Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

Δείκτης πατεντών
(δείκτης από 0 έως 100)

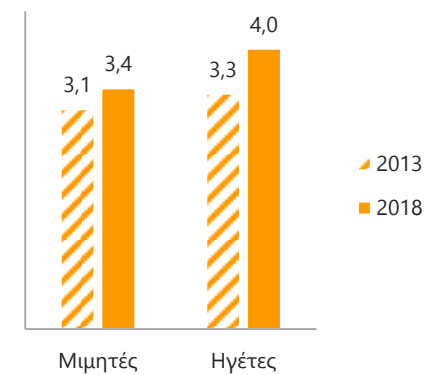
Σημ.: -
Πηγή: Εθνική Τράπεζα

Ηλικία
(σε έτη)

Σημ.: -
Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

Μέγεθος
(σε εκ. €)

Σημ.: -
Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

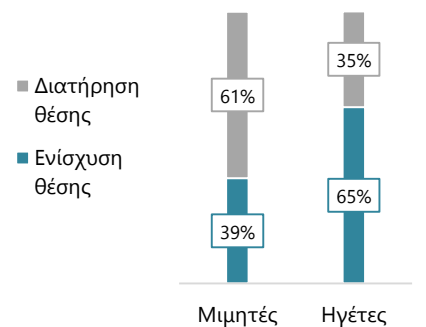
Η στρατηγική είναι το σημείο κλειδί που ξεχωρίζει τους Ηγέτες από τους Μιμητές...

Συνεπώς, ποια είναι η ειδοποιός διαφορά μεταξύ των Ηγετών και των Μιμητών^[1]; Η απάντηση κρύβεται σε πιο στρατηγικές διαστάσεις της επιχειρηματικότητας. Συγκεκριμένα:

- ✓ Διαφοροποίηση σε όρους **κινήτρων**: Οι Ηγέτες εμφανίζονται πιο δυναμικοί στοχεύοντας μέσω της καινοτομίας κυρίως να ενισχύσουν τη θέση τους, ενώ οι Μιμητές εμφανίζονται πιο συντηρητικοί στοχεύοντας μέσω της καινοτομίας κυρίως να διατηρήσουν τη θέση τους. Επιπλέον, η πλειοψηφία των Ηγετών (¾) ενίσχυσε την καινοτομική της προσπάθεια ως αντίδραση στην κρίση (έναντι ποσοστού 50% για τους Μιμητές).
- ✓ Διαφοροποίηση σε όρους **στρατηγικής**: Οι Ηγέτες στην συντριπτική τους πλειοψηφία δίνουν έμφαση στην **ανάπτυξη καινοτομικού προϊόντος** (έναντι δευτερευόντων καινοτομίας, όπως π.χ. σε διαδικασίες ή στην οργανωτική δομή). Επιπλέον, οι Ηγέτες προχωρούν σε ποιοτική ενίσχυση της καινοτομίας τους, ενισχύοντας τα τμήματα E&A (54% έναντι 8% για τους Μιμητές) και αναπτύσσοντας συνεργασίες με την πανεπιστημιακή (47% έναντι 3%) και ερευνητική κοινότητα (35% έναντι 3%).

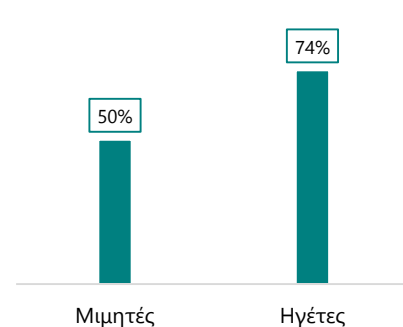
[1] τα μεγέθη αναφέρονται στις ελληνικές ΜμΕ του κλάδου βιομηχανίας

Κίνητρο καινοτομίας (% τομέα)

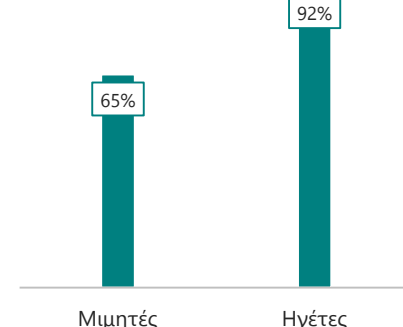
Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

Ενίσχυση προσπάθειας στην κρίση (% τομέα)

Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

Στρατηγική προϊόντος (% τομέα)

Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

Δράσεις στρατηγικής (% τομέα)

Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

... και η οποία μεταφράζεται σε πλεονέκτημα κερδοφορίας και πρόσβασης στις διεθνείς αγορές

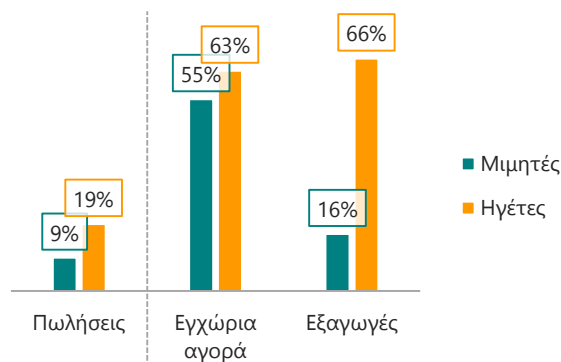
Παρά την υψηλή ικανοποίηση που απολαμβάνουν όλες οι ΜμΕ από την υλοποίηση της στρατηγική καινοτομίας (άνω του 70%), η διαφοροποίηση της στρατηγικής των Ηγετών τους προσφέρει ισχυρότερα αποτελέσματα.

Ειδικότερα κατά την τελευταία 5ετία, οι Ηγέτες πέτυχαν αύξηση πωλήσεων κατά 19%, έναντι μόλις 9% για τους Μιμητές. Η υπεροχή τους αυτή είναι αποτέλεσμα της μεγαλύτερης ώθησης που έδωσε η καινοτομία στις εξαγωγές, με τα 2/3 των Ηγετών να δηλώνουν ότι η **εξωστρέφειά τους ενισχύθηκε ως αποτέλεσμα της καινοτομίας** (έναντι μόλις 16% στους Μιμητές). Η δυναμικότερη πορεία των πωλήσεων και η ανάπτυξη της εξωστρέφειας των Ηγετών, αντικατοπτρίζεται και στις υψηλότερες προσδοκίες τους αναφορικά με τους στόχους ανάπτυξης και τις προσδοκίες αύξησης της απασχόλησης.

Παράλληλα, η **εντονότερη βελτίωση του περιθωρίου κέρδους** των Ηγετών (8,6 π.μ. έναντι 3,6 π.μ.) είναι κυρίως αποτέλεσμα της δυνατότητας επίτευξης υψηλότερων τιμών και όχι της βελτίωσης στο κόστος παραγωγής, καθώς η επίδραση της καινοτομίας στο κόστος είναι ισοδύναμη και στις δύο κατηγορίες επιχειρήσεων (περίπου το 1/4 των επιχειρήσεων να δηλώνει θετική επίδραση).

Πωλήσεις

(πωλήσεις σε ποσοστιαία μεταβολή περιόδου 2013 – 2018, εγχώρια αγορά & εξαγωγές σε % τομέα ΜμΕ)

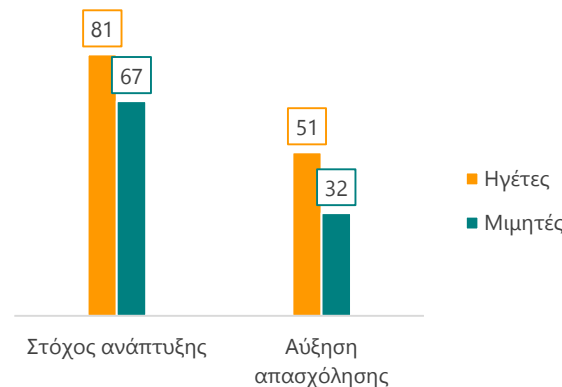

Σημ.: -

Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

Μελλοντική πορεία

(% τομέα ΜμΕ)

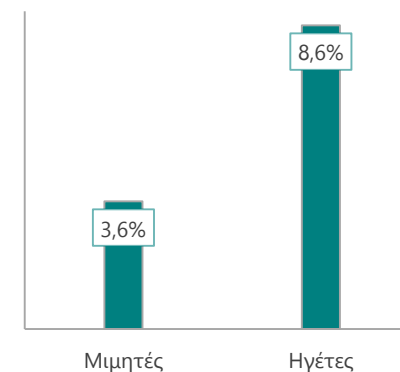

Σημ.: -

Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

Περιθώριο κέρδους

(μεταβολή 2013 – 2018 σε ποσοστιαίες μονάδες)

Σημ.: -

Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

□ Καινοτομία

- Περιβάλλον καινοτομίας στην Ελλάδα
- Η βιομηχανική καινοτομία την προηγούμενη 5ετία
- **Μελλοντικές τάσεις και προοπτικές**

□ Παράρτημα

- Μεθοδολογία εκτίμησης σεναρίων
- Χαρτογράφηση του τομέα των ΜμΕ στην Ελλάδα
- Περιγραφή δείγματος
- Κατασκευή δείκτη εμπιστοσύνης
- Ταυτότητα της δειγματοληπτικής έρευνας

Το 15% των βιομηχανικών ΜμΕ δηλώνει ότι σχεδιάζει να ξεκινήσει να καινοτομεί...

15

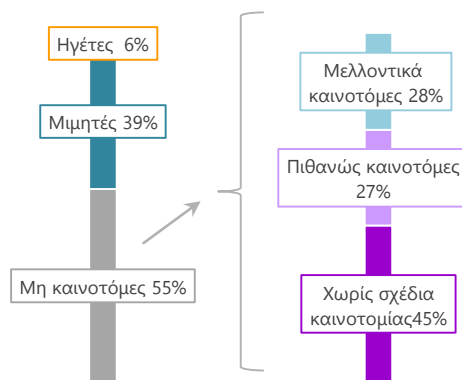
Καθώς ο αριθμός των μη καινοτόμων ΜμΕ παραμένει υψηλός – 55% του τομέα – παρουσιάζει ιδιαίτερη αξία η διερεύνηση των πιθανών σχεδίων ανάπτυξης καινοτομικής στρατηγικής στο μέλλον από τις επιχειρήσεις αυτές, με στόχο να μειωθεί το κενό που μας χωρίζει από την Ευρώπη.

Σε μια πρώτη ανάγνωση, τα στοιχεία από την έρευνά μας δίνουν μια πιο ενθαρρυντική εικόνα για το μέλλον, καθώς **το 28% των μη καινοτόμων επιχειρήσεων** (που αντιστοιχεί στο 15% του συνόλου των επιχειρήσεων) **δηλώνει ότι έχει ήδη σχεδιάσει μια στρατηγική καινοτομίας** την οποία και σκοπεύει να θέσει σε εφαρμογή μέσα στην επόμενη 5ετία. Επιπλέον, η ομοιότητα που παρουσιάζουν οι επιχειρήσεις αυτές με τις καινοτόμες της προηγούμενης περιόδου, τόσο σε ηλικία όσο και σε μέγεθος, δημιουργούν θετικές προσδοκίες ότι οι επιχειρήσεις αυτές είναι όντως πιθανό (και εφικτό) να καινοτομήσουν στον ίδιο βαθμό με τις ήδη καινοτόμες επιχειρήσεις.

Στο σημείο αυτό σημειώνουμε ότι ένα επιπλέον σημαντικό μερίδιο μη καινοτόμων ΜμΕ (περίπου ¼) δηλώνει ότι θα επιθυμούσε να αναπτύξει μια στρατηγική καινοτομίας εφόσον βελτιωθούν οι συνθήκες του περιβάλλοντος.

Διάρθρωση τομέα βιομηχανικών ΜμΕ

(% τομέα)

Σημ.: -

Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Έρευνα Συγκυρίας)

Ηλικία

(σε έτη)

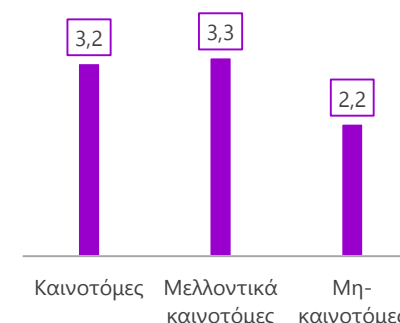

Σημ.: -

Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Έρευνα Συγκυρίας)

Μέγεθος

(σε εκ. €)

Σημ.: -

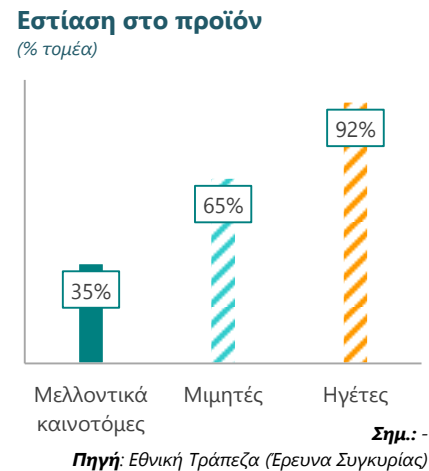
Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Έρευνα Συγκυρίας)

... ωστόσο παρατηρείται μια τάση υιοθέτησης στρατηγικής Μιμητών

Η παραπάνω διαπίστωση συνδέεται άμεσα με τις σχεδιαζόμενες δράσεις από πλευράς των ΜμΕ που δηλώνουν ότι θα ξεκινήσουν να καινοτομούν. Με στόχο την **αξιολόγηση της ποιοτικής διάστασης των σχεδιασμών** αυτών, εστίασαμε στους παράγοντες που διαφοροποίησαν τους Ηγέτες από τους Μιμητές της προηγούμενης 5ετίας, και στη συνέχεια αντιπαραβάλαμε τα συμπεράσματα αυτά με τις σχεδιαζόμενες δράσεις των ΜμΕ.

Έτσι, διαπιστώσαμε ότι **οι Μελλοντικοί καινοτόμοι προσομοιάζουν περισσότερο στο προφίλ των Μιμητών**, καθώς δηλώνουν ότι:

- ✓ Θα αξιοποιήσουν τις υφιστάμενες δομές της επιχείρησής τους (76% έναντι 70% για τους Μιμητές και 18% για τους Ηγέτες), ενώ μικρό τμήμα τους σχεδιάζει να ενισχυθεί με ειδικευμένο προσωπικό E&A (14% έναντι 8% για τους Μιμητές και 54% για τους Ηγέτες), και μικρό τμήμα τους προγραμματίζει συνεργασία με ερευνητικό κέντρο (3% έναντι 3% για τους Μιμητές και 35% για τους Ηγέτες) ή πανεπιστημιακό φορέα (4% έναντι 3% για τους Μιμητές και 47% για τους Ηγέτες).
- ✓ Δίνουν χαμηλή προτεραιότητα στην καινοτομία προϊόντος (μόλις το 35% του τομέα το αναφέρει ως αντικειμενικό σκοπό της σχεδιαζόμενης στρατηγικής καινοτομίας, έναντι 65% για τους Μιμητές και 92% για τους Ηγέτες), και συνεπώς δε σχεδιάζουν στην πλειοψηφία τους να εισαγάγουν πρωτοποριακά προϊόντα στην ελληνική αγορά.
- ✓ Έχουν χαμηλές προσδοκίες βελτίωσης της εξωστρέφειας ως αποτέλεσμα της καινοτομίας τους (περιοριζόμενες στο 22% του τομέα έναντι 16% για τους Μιμητές και 66% για τους Ηγέτες).

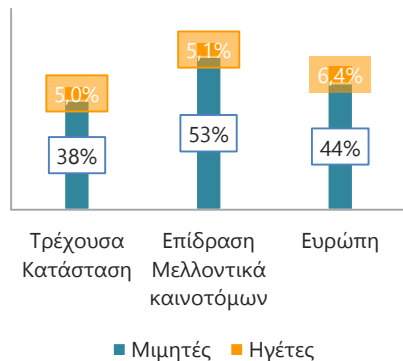

Η δημιουργία Ηγετών απαιτεί θεσμικές μεταβολές

Η διάθεση των μη καινοτόμων ΜμΕ να καινοτομήσουν την επόμενη 5ετία, αναμένεται να οδηγήσει σε **κάλυψη της απόστασης – σε ποσοτικούς όρους** – που μας χωρίζει από τον ευρωπαϊκό μ.ο., με τον εκτιμώμενο αριθμό των καινοτόμων ΜμΕ να αγγίζει το 58% (έναντι 50% στην Ευρώπη). Ωστόσο **δεν αναμένεται σημαντική βελτίωση σε όρους ποιότητας**, αφού μόλις το 1% των μελλοντικά καινοτόμων ΜμΕ θα ακολουθήσει στρατηγική ανάλογη των «Ηγετών» της προηγούμενης περιόδου (όπως προκύπτει από τις σχεδιαζόμενες ενέργειες τους).

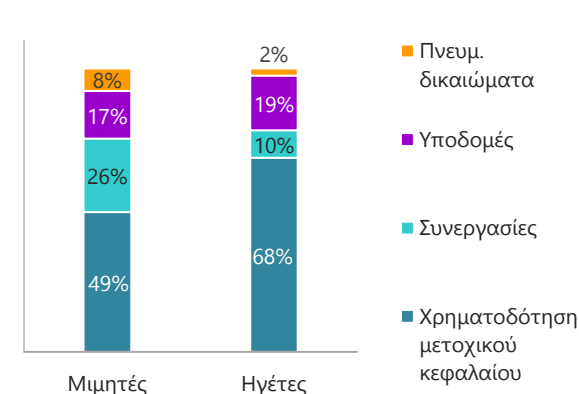
Για την προσέγγιση της ποιοτικής διάστασης του ευρωπαϊκού μέσου όρου (δηλαδή, οι Ηγέτες να προσεγγίσουν το 6,7% των ΜμΕ) **απαιτείται η βελτίωση του περιβάλλοντος καινοτομίας**, με ενέργειες που θα εστιάσουν στην άμβλυση των βασικών εμποδίων ανάπτυξης καινοτομίας όπως προσδιορίζονται από τις ΜμΕ: τη χρηματοδότηση του εγχειρήματος, την ποιότητα των υποδομών και το πλαίσιο συνεργασίας επιχειρήσεων και ερευνητικής/ακαδημαϊκής κοινότητας. Σημειώνουμε ότι η καίρια σημασία των παραπάνω εμποδίων επιβεβαιώνεται και από την ανάλυση μας για το περιβάλλον καινοτομίας, καθώς οι χαμηλότερες επιδόσεις της Ελλάδας στο Δείκτη Εισροών Καινοτομίας παρατηρούνται στη Χρηματοδότηση και στις Υποδομές (όπου παρουσιάζεται και η μεγαλύτερη υστέρηση σε σχέση με τον βαλκανικό μέσο όρο).

Διάρθρωση καινοτόμων ΜμΕ
(% τομέα)

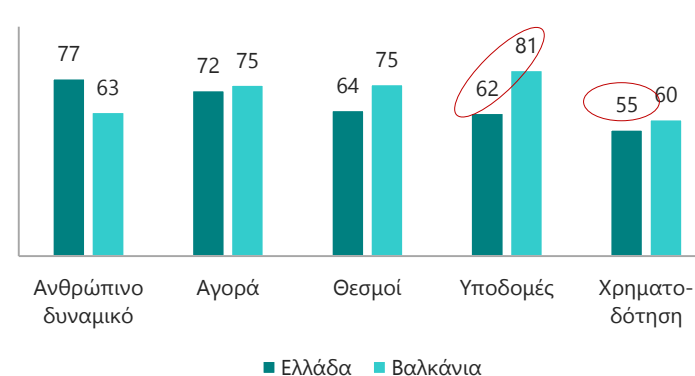
Σημ.: -
Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

Σημαντικότερα προβλήματα
(% τομέα)

Σημ.: -
Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

Συστατικά δείκτη εισροών
(δείκτης ΕΕ=100)

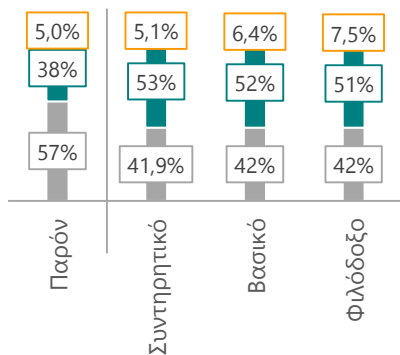
Σημ.: -
Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

Σημαντικές συνέργειες μεταξύ των καινοτόμων επιχειρήσεων (Ηγετών και Μιμητών)

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας, η βελτίωση των επιδόσεων του Δείκτη Εισροών Καινοτομίας στα επίπεδα του ευρωπαϊκού μ.ο. αναμένεται να οδηγήσει σε **αύξηση του μεριδίου των «Ηγετών καινοτομίας»** από το 5,0% σήμερα στο 6,4% του συνόλου των επιχειρήσεων (υπόθεση βασικού σεναρίου). Επιπλέον όφελος μπορεί να δημιουργηθεί από μια επιθετικότερη βελτίωση των επιδόσεων μας στο επίπεδο των 3 χωρών με την υψηλότερη βαθμολογία, ενισχύοντας το μερίδιο των Ηγετών κατά μια ακόμα ποσοστιαία μονάδα, φθάνοντας το 7,5% του συνόλου (υπόθεση φιλόδοξου σεναρίου).

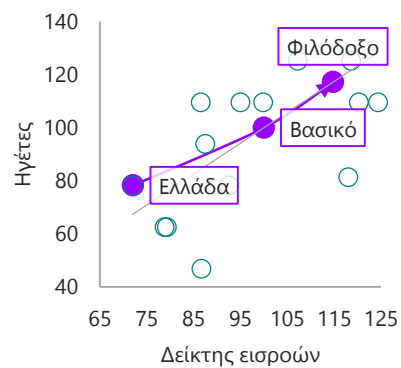
Παράλληλα, η θετική επίδραση από την υψηλότερης ποιότητας καινοτομία (λόγω της αυξημένης παρουσίας Ηγετών) αναμένεται να **διαχυθεί στους Μιμητές**, οι οποίοι πλέον θα λειτουργούν σε ένα περιβάλλον ποιοτικότερης καινοτομίας, με περισσότερες επιλογές διαθέσιμες προς χρήση και ενδεχομένως περισσότερο εστιασμένων στις ανάγκες των ελληνικών επιχειρήσεων. Η βελτίωση αυτή πρακτικά θα αποτυπωθεί σε αύξηση της αποδοτικότητας της καινοτομικής στρατηγικής των «Μιμητών».

Διάρθρωση τομέα βάσει καινοτομικής προσπάθειας
(% τομέα)

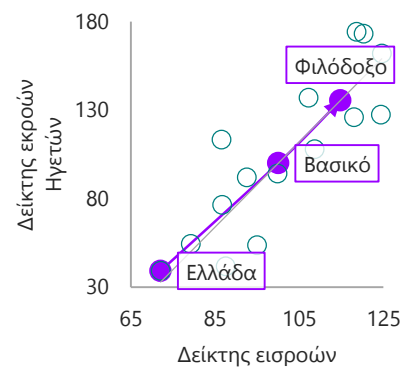
■ Μη καινοτόμες ■ Μιμητές ■ Ηγέτες

Δείκτης εισροών & ηγέτες καινοτομίας
(Δείκτης ΕΕ=100)

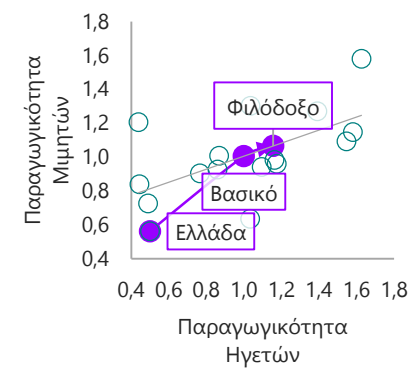
Σημ.: -
Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

Δείκτης εισροών & εκροών καινοτομίας
(Δείκτης ΕΕ=100)

Σημ.: -
Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

Επίδραση καινοτομίας στην παραγωγικότητα
(Δείκτης)

Σημ.: -
Πηγή: Εθνική Τράπεζα (Ερευνα Συγκυρίας)

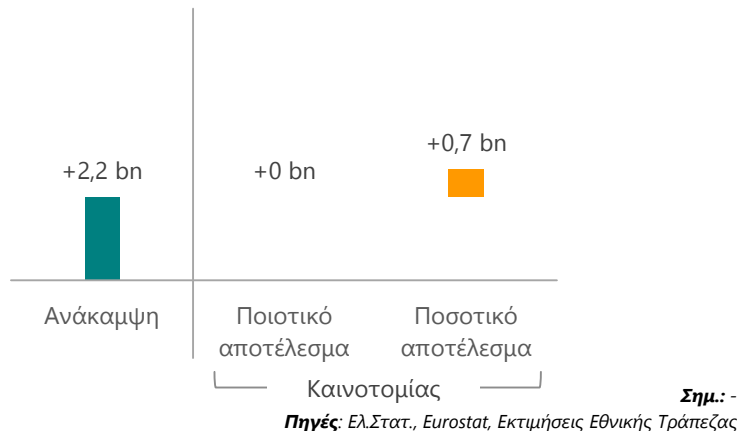
Η εκτιμώμενη ώθηση από την ανάπτυξη της καινοτομίας των βιομηχανικών ΜμΕ εκτιμάται ότι θα προσεγγίσει στο πιο συντηρητικό σενάριο τα €0,7 την επόμενη πενταετία...

Συντηρητικό σενάριο

Βάσει της αναμενόμενης πορείας ανάκαμψης της Ελληνικής οικονομίας (+14% του ονομαστικού ΑΕΠ την επόμενη πενταετία), η δραστηριότητα των βιομηχανικών ΜμΕ εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά €2,2 δις μέχρι το 2024 (από περίπου €14,2 δις το 2019).

Στην περίπτωση που το **περιβάλλον καινοτομίας στην Ελλάδα παραμένει στην παρούσα κατάσταση** (συντηρητικό σενάριο), τότε εκτιμάμε ότι οι ΜμΕ θα προχωρήσουν με τα σχέδια τους τόσο σε ποσοτικό όσο και σε ποιοτικό επίπεδο. Σε αυτή την περίπτωση, η βελτίωση εκτιμάται ότι θα είναι μόνο σε όρους ποσοτικής αύξησης της καινοτομικής δραστηριότητας (χωρίς βελτίωση αποδοτικότητας) και συνεπώς η **επιπλέον θετική επίδραση εκτιμάται στα €0,7 δις**.

Συντηρητικό σενάριο
(σε δις €)

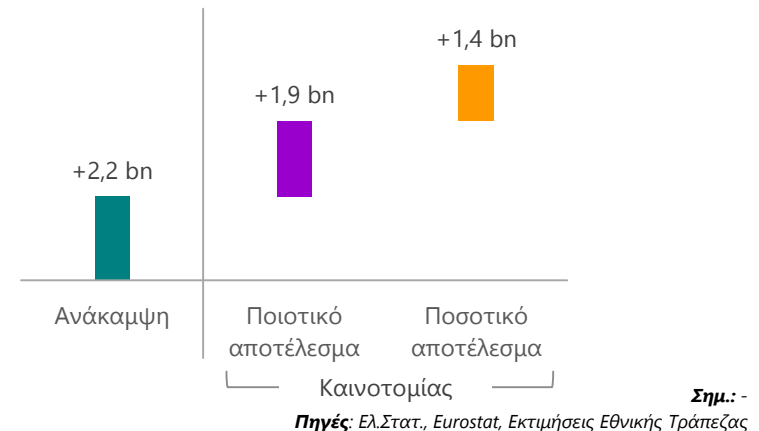

Βασικό σενάριο

Περνώντας στο βασικό σενάριο διατηρείται η υπόθεση ανάπτυξης καινοτομίας από όλες τις ΜμΕ που έχουν εκπονήσει αντίστοιχα σχέδια και παράλληλα **υποθέτουμε βελτίωση του δείκτη εισροών** στα επίπεδα του ευρωπαϊκού μ.ο..

Ο συνδυασμός των δύο αυτών επιδράσεων εκτιμάται ότι θα ενισχύσει την τάση ανάκαμψης μέσω (i) της ενίσχυσης της αποδοτικότητας των ΜμΕ προσδίδοντας επιπλέον 1,9 δις € και (ii) της αύξησης του αριθμού των «Ηγετών» από το 5% στο 6,4% του πληθυσμού προσθέτοντας 0,7 δις €. Συνεπώς, οι υποθέσεις του βασικού σεναρίου προσθέτουν €2,6 δις στη συντηρητική επίδραση (€0,7 δις), **ανεβάζοντας έτσι τη συνολική επίδραση καινοτομίας στα €3,3 δις**.

Βασικό σενάριο
(σε δις €)

... και μπορεί να προσεγγίσει μέχρι τα €4 δις σε περίπτωση που υιοθετηθούν τολμηρές μεταρρυθμίσεις

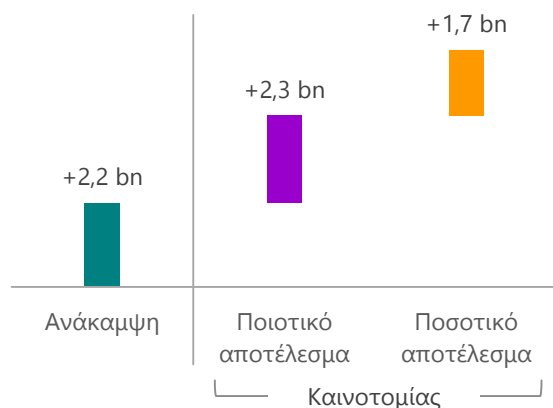
Φιλόδοξο σενάριο

Τέλος εξετάζουμε ένα φιλόδοξο σενάριο στο οποίο υποθέτουμε **βελτίωση του δείκτη εισροών που θα προσεγγίσει τα επίπεδα των 3 χωρών με την υψηλότερη επίδοση.**

Η υλοποίηση μιας τόσο τολμηρής μεταρρύθμισης εκτιμάται ότι θα ενισχύσει την τάση ανάκαμψης μέσω (i) της ενίσχυσης της αποδοτικότητας των ΜμΕ προσδίδοντας επιπλέον 2,3 δις € και (ii) της αύξησης του αριθμού των «Ηγετών» από το 5% στο 7,5% του πληθυσμού προσθέτοντας 1 δις €. Συνεπώς, οι υποθέσεις του φιλόδοξου σεναρίου προσθέτουν €3,3 δις στη συντηρητική επίδραση (€0,7 δις), **ανεβάζοντας έτσι τη συνολική επίδραση καινοτομίας στα €4 δις.**

Φιλόδοξο σενάριο

(σε δις €)

Σημ.: -

Πηγές: Ελ.Στατ., Eurostat, Εκτιμήσεις Εθνικής Τράπεζας

Σύνοψη σεναρίων και άλλα οφέλη από την καινοτομία

Ως κατακλείδα, διαφαίνεται ότι η βελτίωση των επιδόσεων στον Δείκτη Εισροών Καινοτομίας αποτελεί το κλειδί για την επίτευξη αυξημένης και ποιοτικότερης καινοτομικής δραστηριότητας από πλευράς των βιομηχανικών ΜμΕ. Το δυνητικό όφελος μπορεί να ανέλθει στα €4 δις μέσω της αύξησης του αριθμού των καινοτόμων ΜμΕ, της ποιοτικής βελτίωσης της καινοτομίας και της υψηλότερης αποδοτικότητας που η καινοτομία θα επιφέρει στις επιχειρήσεις του κλάδου.

Ωστόσο η επίτευξη καλύτερων επιδόσεων καινοτομίας δεν περιορίζει το όφελος μόνο στον βιομηχανικό κλάδο, αλλά θα βοηθήσει συνολικά την χώρα. Η βελτίωση του περιβάλλοντος καινοτομίας αποτελεί προϋπόθεση ώστε να μην αποτελέσει η χώρα μας ουραγό στην περιοχή των Βαλκανίων (δεδομένου ότι οι χώρες της περιοχής ήδη απολαμβάνουν το πλεονέκτημα σε αρκετά σημεία του Δείκτη Καινοτομίας).

Επιπλέον, η βελτίωση των επιδόσεων καινοτομίας δύναται να οδηγήσει σε βελτίωση της ικανότητας προσέλκυσης επενδύσεων υψηλής ποιότητας και προστιθέμενης αξίας, ενισχύοντας ακόμα περισσότερο το θετικό αποτύπωμα της καινοτομίας στην οικονομία αλλά και την θέση της ελληνικής επιχειρηματικότητας στην παγκόσμια αλυσίδα αξίας.

□ Καινοτομία

- Περιβάλλον καινοτομίας στην Ελλάδα
- Η βιομηχανική καινοτομία την προηγούμενη 5ετία
- Μελλοντικές καινοτομία και επίδραση στην οικονομία

□ Παράρτημα

- Μεθοδολογία εκτίμησης σεναρίων
- Χαρτογράφηση του τομέα των ΜμΕ στην Ελλάδα
- Περιγραφή δείγματος
- Κατασκευή δείκτη εμπιστοσύνης
- Ταυτότητα της δειγματοληπτικής έρευνας

Μεθοδολογία εκτίμησης σεναρίων

Σύμφωνα με τη συλλογιστική που ακολουθείται για την κατασκευή των σεναρίων, μία βελτίωση του περιβάλλοντος καινοτομίας θα αυξήσει τον αριθμό και την παραγωγικότητα των Ηγετών. Η αύξηση αυτή θα συμπαρασύρει υπάρχοντες και επίδοξους Μιμητές, λόγω της νέας διαθέσιμης καινοτομίας, αυξάνοντας έτσι την παραγωγικότητα, τον αριθμό τους αλλά και το όφελος για την οικονομία.

Έχοντας εκτιμήσει μία συνάρτηση της μορφής:

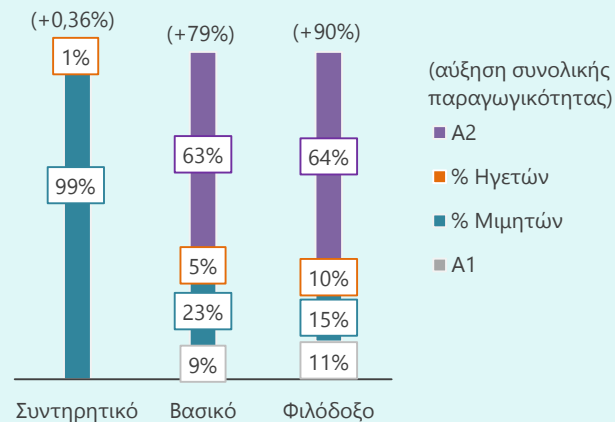
$$Y = A_1 * \% \text{Ηγετών} + A_2 * \% \text{Μιμητών}$$

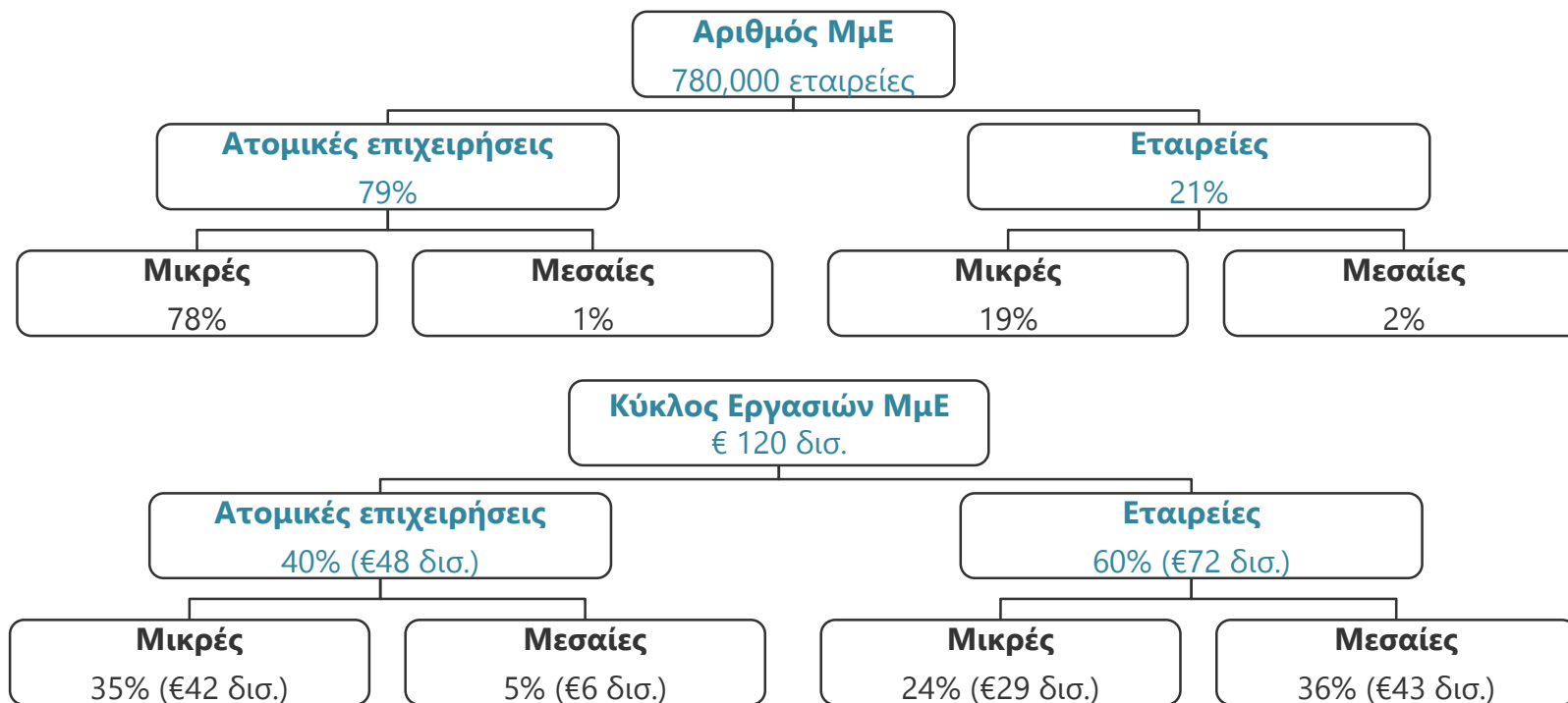
Όπου Y η συνολική παραγωγικότητα, και A₁, A₂ η παραγωγικότητα Ηγετών και Μιμητών αντίστοιχα, παρατηρείται πως κατά το συντηρητικό σενάριο, χωρίς βελτίωση του καινοτομικού περιβάλλοντος, η αύξηση των επιχειρήσεων βελτιώνει κατά μόλις 0,36% τη συνολική παραγωγικότητα των καινοτόμων ΜμΕ. Στο βασικό και στο φιλόδοξο σενάριο, τα οφέλη από την αύξηση όχι μόνο του αριθμού των καινοτόμων επιχειρήσεων αλλά και της παραγωγικότητάς τους μέσω της βελτίωσης του δείκτη εισροών, έχει πολλαπλάσιο όφελος για την συνολική παραγωγικότητα (79% και 90% αύξηση αντίστοιχα).

Στα δύο αυτά σενάρια γίνεται εμφανής και η σημασία της διάχυσης της καινοτομίας στην οικονομία, καθότι, όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα, τη μεγαλύτερη συμβολή στην αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας έχει η παραγωγικότητα των Μιμητών, η βελτίωση της οποίας όμως έχει προέλθει από την αρχική βελτίωση στο περιβάλλον καινοτομίας και της παραγωγικότητας των Ηγετών.

Συμβολή στην συνολική παραγωγικότητα καινοτόμων ΜμΕ ανά σενάριο

(ποσοστιαίες μεταβολές)

* Για τους σκοπούς της ανάλυσης ορίζονται: **μικρές** οι επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών χαμηλότερο του €1 εκατ. και **μεσαίες** οι επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών μεταξύ €1 εκατ. και €10 εκατ.. * Στην άνω χαρτογράφηση τα χαρακτηριστικά κάθε κατηγορίας προσεγγίστηκαν βάσει κατηγοριοποίησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που διακρίνει τις επιχειρήσεις βάσει αριθμού εργαζομένων (**μικρές**: έως 10 εργαζόμενοι και **μεσαίες**: 10-50 εργαζόμενοι).

Πηγή: Ευρωπαϊκή επιτροπή (SBA Factsheet 2015), Eurostat, ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Διαρθρωτική Έρευνα Επιχειρήσεων 2015), Εκτιμήσεις ΕΤΕ

- ❑ Οι σχεδόν 780,000 ΜμΕ στην Ελλάδα συνεισφέρουν ετησίως κύκλο εργασιών της τάξης των €120 δισ.
- ❑ Τα 4/5 των ΜμΕ αντιστοιχούν σε ατομικές επιχειρήσεις, οι οποίες καλύπτουν αντίστοιχο μερίδιο στο σύνολο του εγχώριου εταιρικού τομέα (έναντι μόλις ½ του εταιρικού τομέα στην Ευρώπη).
- ❑ Αν και σε αριθμό υπερτερούν οι ατομικές επιχειρήσεις, το μεγαλύτερο μερίδιο του κύκλου εργασιών (της τάξης του 60%) παράγεται από εταιρείες διάφορων νομικών μορφών (ΑΕ, ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ κτλ.).

Κατανομή αριθμού εταιρειών δείγματος*						Σύνθεση εταιρικού τομέα ΜμΕ* (βάσει κύκλου εργασιών)					
Κύκλος εργασιών (εκατ. €)	Βιομηχανία	Υπηρεσίες	Εμπόριο	Κατασκευές	Σύνολο ΜμΕ	Κύκλος εργασιών (εκατ. €)	Βιομηχανία	Υπηρεσίες	Εμπόριο	Κατασκευές	Σύνολο ΜμΕ
1: (0 - 0,1]	73	45	45	30	193	1: (0 - 0,1]	1%	5%	2%	1%	9%
2: (0,1 - 0,5]	73	45	45	30	193	2: (0,1 - 0,5]	3%	6%	12%	1%	22%
3: (0,5 - 1]	74	45	45	30	194	3: (0,5 - 1]	2%	3%	9%	1%	15%
4: (1 - 2,5]	74	45	45	30	194	4: (1 - 2,5]	3%	3%	11%	1%	18%
5: (2,5 - 5]	73	45	45	30	193	5: (2,5 - 5]	4%	4%	8%	1%	17%
6: (5 - 10]	73	45	45	30	193	6: (5 - 10]	4%	4%	9%	2%	19%
Σύνολο ΜμΕ	440	270	270	180	1160	Σύνολο ΜμΕ	17%	25%	51%	7%	100%

* Ανάλογα με τη διαθεσιμότητα στοιχείων υπάρχει πιθανότητα αποκλίσεων της τάξης του 10%

* Σταθμισμένος μέσος όρος τελευταίας δεκαετίας
 Πηγή: Μητρώο επιχειρήσεων ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2007), ICAP Data, Eurostat, Εκτιμήσεις ETE

- Η ανάλυση αφορά δείγμα επιχειρήσεων με κύκλο εργασιών έως €10 εκατ., τις οποίες για τους σκοπούς της ανάλυσης ορίζουμε ως μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ).
- Η επιλογή των εταιρειών έγινε μέσω διαστρωματικής δειγματοληψίας (stratified sampling method), κατά τα πρότυπα αντίστοιχων ερευνών που πραγματοποιούνται από διεθνείς οργανισμούς. Ειδικότερα, επιλέχθηκαν συνολικά 1,160 εταιρείες, με τρόπο τέτοιο ώστε να κατανέμονται ομοιόμορφα βάσει δύο βασικών παραγόντων: την τάξη του κύκλου εργασιών (6 τάξεις μεγέθους) και τον κλάδο δραστηριοποίησης (Βιομηχανία, Εμπόριο, Υπηρεσίες, Κατασκευές).
- Προκειμένου να προκύψουν συμπεράσματα αντιπροσωπευτικά του εταιρικού τομέα ΜμΕ, πραγματοποιήθηκε στάθμιση των απαντήσεων ανάλογα με τη συμμετοχή της κάθε υποκατηγορίας στο συνολικό κύκλο εργασιών του τομέα. Με αυτόν τον τρόπο προέκυψαν συμπεράσματα (i) ανά μέγεθος, (ii) ανά κλάδο και (iii) συνολικά για τον εταιρικό τομέα ΜμΕ. Βάσει της μεθοδολογίας, οι διακρίσεις που γίνονται κατά την ανάλυση που ακολουθεί αναφέρονται κατά κανόνα σε μερίδια βάσει συνεισφοράς στον κύκλο εργασιών και όχι βάσει αριθμού εταιρειών.

- ❑ Στοχεύοντας στην κατασκευή ενός δείκτη εμπιστοσύνης για τις ΜμΕ, έχουμε συμπεριλάβει κάποιες βασικές ερωτήσεις που αποτυπώνουν το επίπεδο δραστηριότητας κατά το προηγούμενο και επόμενο εξάμηνο. Το πρότυπο των ερωτήσεων βασίζεται στο εναρμονισμένο ερωτηματολόγιο που προτείνουν ο ΟΟΣΑ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βελτιώνοντας έτσι τη συγκρισιμότητα του δείκτη.
- ❑ Οι ερωτήσεις του δείκτη έχουν 3 εναλλακτικές απαντήσεις: αύξηση (+), σταθερότητα (=), μείωση (-) ή υψηλότερο από το κανονικό (+), κανονικό (=), χαμηλότερο από το κανονικό (-). Αρχικά μετατρέπουμε τον αριθμό των απαντήσεων ανά κατηγορία (+,=,-) σε ποσοστά και στη συνέχεια υπολογίζουμε το καθαρό ισοζύγιο αφαιρώντας το ποσοστό των (-) από το ποσοστό των (+). Δεύτερο εξάμηνο, ο δείκτης εμπιστοσύνης για κάθε κλάδο είναι ο μέσος όρος των καθαρών ισοζυγίων για τις παρακάτω ερωτήσεις:
 - ✓ Για τη **βιομηχανία**: Επίπεδο παραγγελιών, επίπεδο αποθεμάτων και μελλοντική τάση παραγωγής.
 - ✓ Για τις **υπηρεσίες**: Κατάσταση επιχείρησης προηγούμενου εξάμηνου, παρελθοντική και μελλοντική τάση ζήτησης.
 - ✓ Για το **εμπόριο**: Επίπεδο αποθεμάτων, παρελθοντική και μελλοντική ζήτηση.
 - ✓ Για τις **κατασκευές**: Επίπεδο ανεκτέλεστου υπολοίπου και μελλοντική τάση απασχόλησης.
- ❑ Για το σύνολο του εταιρικού τομέα των ΜμΕ, ο δείκτης εμπιστοσύνης εκτιμήθηκε ως ένας σταθμισμένος μέσος όρος των επιμέρους κλάδων (με σταθμίσεις τα μερίδια του κύκλου εργασιών των κλάδων στην οικονομία).
- ❑ Η τακτική διενέργεια της έρευνας σε εξαμηνιαία βάση θα μας προσφέρει την εικόνα της διαχρονικής πορείας των ΜμΕ, όπως θα αποτυπώνεται στο δείκτη. Για την εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων, η σύγκριση θα διενεργείται μεταξύ του τρέχοντος επιπέδου του δείκτη και του μακροχρόνιου μέσου όρου του (με σκοπό τη διόρθωση ενδεχόμενης υπέρμετρης αισιοδοξίας ή απαισιοδοξίας (over-optimism or over-pessimism bias)).
- ❑ Στην πορεία του δείκτη εμπιστοσύνης (όπως και σε τυχόν άλλες διαχρονικές αναλύσεις) δεν λαμβάνεται υπόψη το κλείσιμο εταιρειών παρά μόνο η εξελίξεις που αφορούν τις επιχειρήσεις που βρίσκονται σε λειτουργία κατά την περίοδο διενέργειας της έρευνας.

- ❑ Εταιρία: TNS
- ❑ Μεθοδολογία: Ποσοτική έρευνα, με τη μορφή τηλεφωνικών συνεντεύξεων (Computer Aided Telephone Interviewing- C.A.T.I.), με χρήση δομημένου ερωτηματολογίου 20 λεπτών.
- ❑ Δείγμα: Συνολικά διεξήχθησαν 1.160 συνεντεύξεις (960 στην τρέχουσα μέτρηση και επιπλέον booster 200 συνεντεύξεων σε ΜμΕ εταιρείες του κλάδου μεταποίησης):
 - ✓ 580 επιχειρήσεις με τζίρο μέχρι 1εκ. ευρώ (ελεύθεροι επαγγελματίες, ατομικές επιχειρήσεις, ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ, ΑΕ) – οι 100 αφορούν βιομηχανίες τροφίμων
 - ✓ 580 επιχειρήσεις με τζίρο από 1-10εκ. ευρώ (ΟΕ, ΕΕ, ΑΕ, ΕΠΕ) – οι 100 αφορούν βιομηχανίες τροφίμων
- ❑ Γεωγραφική κάλυψη:
 - ✓ Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο, Ιωάννινα, Καβάλα, Λάρισα, Πάτρα
- ❑ Δειγματοληψία: Πολυσταδιακή, στρωματοποιημένη, μη αναλογική δειγματοληψία ως προς κλάδο, τάξη μεγέθους τζίρου & περιοχή σε κάθε ένα από τα δύο υπο-δείγματα. Quotas ως προς το μέγεθος του τζίρου για το booster δείγμα.
- ❑ Στατιστικό σφάλμα: στο σύνολο κάθε υπό-δείγματος των 580 επιχειρήσεων το μέγιστο στατιστικό σφάλμα είναι +/- 4,15% σε επίπεδο εμπιστοσύνης 95%.
- ❑ Περίοδος διεξαγωγής: 03/10/2018 – 09/11/2018
- ❑ Διεξαγωγή: Η έρευνα διεξήχθη σύμφωνα με τους κώδικες δεοντολογίας της ESOMAR και του ΣΕΔΕΑ και τις προδιαγραφές ποιοτικού ελέγχου που ορίζονται από τον ΠΕΣΣ (Ποιοτικός Έλεγχος Συλλογής Στοιχείων). Για την διεξαγωγή της έρευνας πεδίου εργάστηκαν 39 ερευνητές και 2 επιθεωρητές, με εμπειρία και εξειδίκευση σε έρευνες επιχειρήσεων.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης

Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις: Έρευνα Συγκυρίας

Ειδικό θέμα: Καινοτομία

Το παρόν δελτίο προορίζεται αποκλειστικά για την ενημέρωση επαγγελματιών επενδυτών οι οποίοι καλούνται να προβούν στην υλοποίηση των επενδυτικών τους αποφάσεων χωρίς να στηρίζονται στα περιεχόμενά του. Σε καμία περίπτωση το παρόν δελτίο δεν θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ή να θεωρηθεί ως πρόταση για πώληση είτε ως παρότρυνση για οποιαδήποτε πρόταση αγοράς. Τα στοιχεία που αναφέρονται στο παρόν δελτίο προέρχονται από πηγές που θεωρούνται αξιόπιστες. Μη όντας σε θέση να αποκλείσει το ενδεχόμενο λάθους από μέρους των εν λόγω πηγών η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος δεν εγγυάται για ακρίβεια, την επικαιρότητα ή τη χρησιμότητα οποιασδήποτε πληροφορίας. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και οι θυγατρικές της εταιρίες δε φέρουν καμία ευθύνη για οποιαδήποτε άμεση ή παρεπόμενη ζημία απορρέει από οποιαδήποτε χρήση της παρούσας αναφοράς.

Ιανουάριος 2020